

Flyktingsituationen i Turkiet hösten 2015

1. Innehåll

Flyktingsituationen i Turkiet hösten 2015	2
Flyktingarnas rättsliga ställning i Turkiet	2
Situationen för syriska flyktingar i Turkiet.....	2
Situationen för afghanska flyktingar i Turkiet	4
Irakiska flyktingar i Turkiet	5
Inrikespolitikens inverkan på flyktingarnas situation	5

Om rapporten

Denna rapport återger den landinformation, som sammanställts inom en begränsad tidsram inför Migrationsverkets prognos oktober 2015. Sammanställningen är gjord utifrån noggrant utvalda och tillgängliga informationskällor, som refererats när så bedömts vara av vikt. Informationen är objektiv och har inte valts för något politiskt syfte eller för att utverka en rättslig slutsats. Lifos analyser återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom analyserna göra politiska ställningstaganden.

Flyktingsituationen i Turkiet hösten 2015

Flyktingarnas rättsliga ställning i Turkiet

Turkiet har ratificerat Flyktingkonventionen från 1951 och 1967-protokollet gällande flyktingarnas status men med s.k. geografisk begränsning. Detta innebär att landet endast beviljar flyktingstatus till européer som uppfyller flyktingkriterierna. Turkiet vidhåller sitt ställningstagande i den delen trots upprepade kritik, både på hemmaplan och internationellt.

År 2005 beslutade regeringen om en plan- *the Action Plan on Asylum and Migration*- som skulle föra landets nationella lagstiftning närmare EUs direktiv för migration och asyl.

Lagstiftningen kom således att omfatta ett flertal lagar och bestämmelser för att värna asylrätten och rätten till internationell skydd oavsett ursprungsland, bl.a. *Law on Work Permits of Foreigners (Law No. 4817/2003)* och *Law on Foreigners and International protection, från 2014*. Vidare upprättade man nya bestämmelser om tillfälligt skydd för icke-europeiska asylsökande, s.k. *Regulation of Temporary Protection (TP)*. I samband med det utfärdade myndigheterna dokument för att legalisera asylsökandens vistelse i landet.¹

En särskild migrationsmyndighet – *the General Directorate of Migration Management (DGMM)*- upprättades för att ansvara för migrations- och asylhanteringen i landet och blev operativ den 18 maj 2015.²

Alla nationaliteter som söker skydd i Turkiet registreras av UNHCR, utom syrier som beviljas uppehållstillstånd och tillfälligt skydd, *Temporary Protection (TP)* av DGMM.³

Situationen för syriska flyktingar i Turkiet

DGMM har idag registrerat drygt 2,2 miljoner syriska flyktingar. Enligt det turkiska gendarmeriet finns det ytterligare en miljon syrier, som inte är registrerade i landet. Enligt andra uppgifter finns det runt fyra miljoner

¹ UNHCR, Country Operations Profile 2015 – Turkey, <http://www.unhcr.org/pages/49e48e0fa7f.html> och Transatlantic Council on Migration; *Syrian Refugees in Turkey; The long Road Ahead*, 2015 <http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=0CE0QFjAGahUKEwiPuuyko7DIAhVGjSwKHfnyBcI&url=http%3A%2F%2Fwww.migrationpolicy.org%2Fresearch%2Fsyrian-refugees-turkey-long-road-ahead&usq=AFQjCNGOwCKdU21NMpbxrsvavvC1-53vGg>

² DGMM, hemsida senast kontrollerad 2015-10-07, http://www.goc.gov.tr/main/Eng_3

³ UNHCR, Turkey – External Update 31 August 2015, http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/august_external_update_2015.pdf

syrier i Turkiet. Mer än hälften av dessa (ca. 60%) tror inte på ett återvändande till hemlandet, och benägenheten att lämna Turkiet kommer sannolikt att öka.⁴

Turkiets policy vad gäller hantering av syriska flyktingar består i att erbjuda tillfälligt skydd, upprätthålla principen om *non-refoulement* samt bistå med humanitär hjälp.

Syriska flyktingar som erhåller tillfälligt skydd får ett särskilt identitetskort, *TP identification document*. Personer med TP-kort har rätt till arbete inom utvalda yrken, och inom ett visst geografiskt område. Flyktingarna har också rätt till sjukvård, skolgång för barnen, social och psykologisk stöd samt rehabilitering.⁵

Turkiet var initialt välkomnande till syriska flyktingar när krisen bröt ut 2011. Till en början bodde majoriteten av flyktingarna i läger runt om i landet.⁶ I början av 2014 var hälften av flyktingar kvar i lägren. I början av oktober 2015 bodde knappt 15 % i läger. Turkiet har för närvarande 25 läger som hyser c:a 300 000 syriska flyktingar i de södra och sydöstra provinserna. Den övriga delen av flyktingbefolkningen bor huvudsakligen i städer.⁷

Förhållandena i lägren beskrivs ha en god och enhetlig standard i jämförelse med grannländerna. Beväpnade turkiska vakter kontrollerar lägren samt beivrar mindre brott och konflikter som uppstår bland flyktingarna.⁸

Trots det ordnade mottagandet försätter flyktingarna att lämna lägren. Orsakerna har sin grund i den ökande flyktingpopulationen i lägren och myndigheternas begränsade kapacitet att ta hand om människornas behov där. Familjeband och ekonomiskt oberoende har också bidragit till att fler börjat söka bostad och arbete utanför lägren. Enligt en källa får flyktingarna i lägren c:a 20US\$ per dag. Flyktingarna konkurrerar med lokalbefolkningen om arbetstillfällena.

De turkiska myndigheternas beslut att inte registrera personer som rest in illegalt i landet är ytterligare en orsak till att många hamnar utanför lägren. Turkiska myndigheter beräknar att en tredje del av de syriska flyktingar som bor i städerna är oregistrerade.

⁴ E-post från Sveriges ambassad i Ankara 2015-09-18 och 2015-10-06

⁵ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Fact Sheet 718 November 2014 (Temporary protection, Residency and Work Permit)

⁶ Souad Ahmadoun, Turkey's Policy toward Syrian Refugees, November 2014

http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2014C47_ahmadoun.pdf

⁷ UNHCR, Turkey – External Update 31 August 2015 och uppdateringar Sveriges Radio P1

⁸ Euronews; *Turkish refugee camps for Syrians set high standards*, 2015-09-09

<http://www.euronews.com/2015/09/09/turkish-refugee-camps-for-syrians-set-high-standard/>

Syrier som bor utanför lägren är särskild utsatta och exploaterade. De saknar tillgång till sjukvård och skola. Det är svårt att hitta arbete, och hittar de arbete är det svartjobb, där lönerna ligger under minimum lönen.

Anledningen till att många syrier väljer att lämna Turkiet, och regionen i övrigt, är att man inte ser en fredlig lösning på konflikten. Andra bidragande orsaker är den tillfälliga status flyktingarna har i Turkiet. Många flyktingar klagar på att deras besparingar börjat sina, vilket i sin tur påverkar levnadsförhållandena. Flyktingarna väljer att lägga de besparingar de har kvar på resan till Europa. Även FN organisationernas sinande ekonomi har gjort att många väljer att lämna området. Rutten till Europa genom Balkan blir alltmer känd genom släkt, vänner och sociala medier varför många väljer att åka vidare.⁹

Situationen för afghanska flyktingar i Turkiet

Det finns nästan 60 000 registrerade afghanska flyktingar i Turkiet.¹⁰ Afghanerna började komma till Turkiet redan under Sovjets ockupation av Afghanistan. Inströmningen till landet tog fart efter USA:s intervention i Afghanistan, samtidigt som situationen började försämrats för flyktinggruppen i Iran och Pakistan.

Situationen för den afghanska flyktinggruppen i Turkiet är prekär och mer osäker i jämförelse med syrierna. Gruppens status är inte heller lika tydlig. Afghaner som är registrerade hos de turkiska myndigheterna har rätt att vistas i landet men saknar arbetstillstånd och socialt stöd. Vissa nödställda grupper får hjälp av lokala frivillig organisationer. Afghanska flyktingar har inte tillgång till flyktinglägren, då dessa endast är avsedda för de syriska och irakiska flyktingarna. De flesta bor i urbana miljöer. Vissa har lärt språket under tiden de vistats i landet. De som är registrerade får inte lämna vistelseorten utan tillstånd från myndigheterna, vilket begränsar möjligheterna till försörjning. De som vistas illegalt, d.v.s. icke-registrerade, riskerar deportering.

De flesta som söker arbete hamnar i den informella arbetssektorn där lönerna är låga och arbetsförhållandena undermåliga.¹¹

Afghanska flyktingar har tidigare kunnat ansöka om asyl vid UNHCR:s kontor i Ankara för att sedan, vid bifall, vidarebosättas till ett tredje land. År

⁹ The Guardian, *Syria Refugee crisis: why has it become so bad?* 20150911 <http://www.theguardian.com/world/2015/sep/04/syrian-refugee-crisis-why-has-it-become-so-bad>

¹⁰ Uppskattning byggd på UNHCR, Turkey – External Update 31 August 2015

¹¹ The National, *Afghan refugees in Turkey are homeless and hopeless*, 2015-02-12 <http://www.thenational.ae/arts-lifestyle/the-review/afghan-refugees-in-turkey-are-homeless-and-hopeless>

2013 beslutade UNHCR i Ankara att inte ta emot flera ansökningar samt stoppa vidarebosättningsprocessen för afghanerna. Orsaken till det var de växande ärendebalanserna. Vidarebosättning av afghaner från Turkiet går också långsamt eftersom mottagarländerna väljer att prioritera flyktingar från Syrien.¹²

Irakiska flyktingar i Turkiet

Turkiet upplever en ökad inströmning av flyktingar från Irak. UNHCR registrerar ca 3 000 irakier i månaden, och de som transiterar utan att stanna i Turkiet beräknas ligga omkring 3 000 per månad. Organisationen beräknar att uppemot 100 000 irakier lär resa in i Turkiet under 2015.

De som registreras av UNHCR är till huvudelen hemmahörande i Bagdad (60%) följda av kristna från Mosul.

Medierapporteringen om flyktingarnas resa genom Turkiet via Grekland och Balkan till Ungern uppfattas av många irakier som ett bättre alternativ än att stanna kvar i Irak där framtiden är oviss.¹³

Inrikespolitikens inverkan på flyktingarnas situation

Sedan 2002 domineras turkisk politik av det islamkonservativa Rättvis- och utvecklingspartiet (AKP), som segrat stort tre val i rad. Partiets fjärde valseger, i parlamentsvalet 7 juni 2015, blev dock ett bakslag. AKP hade hoppats på att nå två tredjedels majoritet – vilket hade gjort det möjligt att fullfölja planer på att införa presidentstyre – men förlorade istället den enkla majoritet partiet haft dessförinnan. Efter misslyckade försök att bilda en koalitionsregering väntar nu nyval den 1 november i år. Valet oroar många flyktingar, eftersom mer nationalistiska partier inte är så välkomnande mot dem som AKP uppfattats vara¹⁴. AKP:s regeringsinnehav har annars drivit motsättningarna mellan religiösa och sekulära till sin spets och blottlagt den starka polarisering som kännetecknar det turkiska samhället,¹⁵ vilken också innefattar motsättningarna mellan turkiska och kurdiska nationalisterna.

¹² UNHCR, Country Operations Profile 2015 – Turkey, http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=0CD0QFjAHahUKEwio_8nEp7DIAhXEhywKHTeyDgw&url=http%3A%2F%2Fwww.unhcr.org%2Fpages%2F49e48e0fa7f.html&usg=AFQjCNF-rf7QaRMQJEzclKzDN4LUILYmxw

¹³ Washington Post, 2015-09-06 https://www.washingtonpost.com/world/iraqis-join-an-intensifying-flow-of-refugees-to-europe-from-turkey/2015/09/06/aee71eaa-54a6-11e5-9f54-1ea23f6e02f3_story.html

¹⁴ International Business Times, Syrian Refugees in Turkey Face Exploitation, Despair As War Lingers At Home, 20150924, <http://www.ibtimes.com/syrian-refugees-turkey-face-exploitation-despair-war-lingers-home-2110849> och The Guardian, *Syria Refugee crisis: why has it become so bad?* 2015-09-11

¹⁵ Utrikespolitiska Institutet (UI), Landguiden Turkiet, senast kontrollerad 2015-10-06

Motsättningarna har på senare tid trappats upp till väpnade aktioner från både turkiska regeringsstyrkor och PKK, vilket medfört att läget i flera provinser i sydöstra Turkiet är spänt, bland dessa de mot Syrien gränsande provinserna vilka hyser de flesta flyktinglägren. (Den ökade nationalistiska retoriken från den turkiska presidenten Recep Tayyip Erdoğan kan i ljuset av senare inträffade bombattacker med många civila, ofta kurdiska, dödsoffer i turkiska städer spä på motsättningarna och öka misstänksamheten mot flera syriska och irakiska flyktingar.) Att de syriska flyktingarna nästan uteslutande varit sunnimuslimska araber och utgör en majoritet eller betydande minoritet i vissa städer i dessa provinser med stor kurdisk befolkning leder också till spänningar mellan dem och lokalbefolkningen. Särskilt i provinsen Hatay, fliken ner mot nordvästra Syrien, med sin stora andel arabiskspråkiga alawiter (turkiska medborgare!) är spänningarna tydliga. De turkiska alawiterna är överväldigande sekulära och sympatiskt inställda till Syriens president Bashar al-Assad, rakt på tvärs med AKP:s och president Erdoğan's politik att stötta de islamistiska rebellerna i Syrien, varav en del dessutom kommit till Hatay för vård m.m. Med några undantag har spänningarna mellan de syriska flyktingarna i Hatay och de andra provinserna hållits i schack. Men AKP:s/ Erdoğan's syrienpolitik i baklås kombinerad med inrikespolitiska låsningar öppnar inte för lösningar för flyktingarna på plats i Turkiet, inte minst som landets ekonomi har försämrats och omhändertagandet av flyktingarna är förenat med stora kostnader och ytterligare friktion i samhället. Turkiska myndigheter har tills nyligen heller inte gjort något substantiellt för att stävja migrationsströmmarna mot Europa. Om inte utkastet till överenskommelse mellan EU och Turkiet, som utmejslats under Erdoğan's besök i Bryssel 4 – 6 oktober 2015 om EU-stöd med en miljard euro till sex nya mottagningscenter för flyktingar i Turkiet, stärkt turkisk kustbevakning jämte bekämpning av flyktingsmugglare och bättre tillgång till skolgång, sjukvård och arbetsmarknad, materialiseras kommer nuvarande förhållanden inte bara att cementeras utan även byggas på med fler flyktingar/migranter till Europa som följd.¹⁶

¹⁶ Lifos analys byggd på UI:s uppgifter, the Washington Institute for Near East Policy, Impact of Syria's refugees on southern Turkey, July 2014, https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/PolicyFocus130_Cagaptay_Revised3s.pdf och e-post (migrationsrapport) från Sveriges ambassad i Ankara 2015-09-22 och 2015-10-06 samt Folkbladet, Turkiet lovas stöd av EU i flyktingkris, 2015-10-07.